

Erik Vården

Å FINNE SAMMEN.

POLITISKE INNSPILL

120 sider

St. Olav Forlag 2023

Den katolske biskopen av Trondheim stift, Erik Vården, er en sjelden fugl i norsk offentlighet, men han finnes: med sitt arkaiske språk – og en finurlig humor jeg ikke kan kalle noe annet enn søt – dukker han plutselig opp i mylderet. Stemmen hans kjennetegnes av et kompromissløst kristent budskap, men verdensanskuelsen som vokser ut fra den kjernen, er nok så fleksibel og vidsynt. Kunnskapsgrunnlaget til Vården er bredt, slik at fjerdrakten av poenger, eksempler og tankesprang legger seg i overraskende mønstre. Ruth Mæler og Gunvor Hofmo er like sentrale premissleverandører for tenkningen hans som den hellige Gregor av Naziansz (329-390).

Det er sannsynlig at du ikke har lest Vården noe sted, men han har en raskt voksende tekstproduksjon. Biskopen uttaler seg villig, men virker ikke spesielt opp-tatt av å profilere sin egen person i alle slags medier. Antagelig er det derfor også bøkene hans utgis på det katolske forlaget St. Olav, som har funnet et format spesielt tilpasset ham: kombinert essay-

og prekensamling. Hans siste bok *Å finne sammen - Politiske innspill*, følger de samme rammene som forrige bok, *Påsketro i pest-tid*, som utkom i 2021.

Historiske fellesskap

Det mest interessante med å følge disse utgivelsene er Vårdens paradoksale utsagnsposisjon. I en annen tid og på et annet sted kunne han som biskop vært ansett som en av landets mektigste menn. Men sann virkeligheten er i dag, er det å være katolikk i Norge å tilhøre en ganske tilsidesatt minoritet. Dermed virker det passende å lese Vården som et ydmykt kor-ektiv til de dominerende stemmene i offentligheten, heller enn en innflytelsesrik patriark. Autoriteten i tekstene er snarere fun-dert på et bredt tilfang av kunnskap, særlig om litteratur.

Den sterkeste teksten i boken

ESSAY

En annerledes samfunnskommentator

Den katolske biskopen Erik Vården representerer gammel makt og utdanket minoritet på samme tid. Det utrufter tekstene hans med både ydmykhet og autoritet.

er essayet med det fantastiske spørsmålet i tittelen «Kan litteratur redde liv?», hvorpå forfatterens svar er ja. Vården viser til hvordan Primo Levi bar med seg kunnskapen om Dantes *Den guddommelige komedie* til Auschwitz, og hvordan vennskap oppsto rundt denne kilden til mening midt i konsentrasjonsleiren. Han kommenterer ikke den dystre ironien i at Primo Levi, etter å ha begått selvmord i 1987, i nekrologene ble kalt «en Dante som overlevde hel-vetet og skjærsilden, men ikke sine arr».

Riktig nok er det kanskje ikke det fysiske, faktiske livet på jorda Vården tror at litteraturen kan berge, men noe mer sjelelig. Han skriver i alle fall overbevisende om at tilgangen på en slik felles arv kan gi dyp tilhørighet, ikke bare som en felles referanse når vi møtes her og nå, men bakover

i historien. Man kan selvsagt spørre seg hvorvidt denne arven virkelig er felles for alle. Men at den finnes og har hatt en enorm virkningshistorie vi kan velge å knytte oss til, det er sikkert. Vården kommer mulige beskyldninger om snobberi i møte med å understreke glæden ved å lese noe lett på sengen. Han slutter likevel at det ikke er «minnet om *Bobby-barna* som vil holde vår indre flamme i live i en ekstrem situa-sjon».

Taler til forsamlingen

Når dette er den beste teksten i samlingen, er det også fordi den er mest frigjort fra preken-for-men. Det er ingenting i veien med prekenen som sjanger, men ofte henviser Vården seg til et «vi» som ikke umiddelbart lar seg overføre fra forsamlingen i kirkeben-kene til leserne av boken.

A finne sammen bærer derfor preg av å være sammensatt av tekster som skal fungere i altfor forskjellige sammenhenger, uten at de helt «finner sammen» som bok: Her er for eksempel en tale til konfirmanter, og et rekviem for erkebiskopen av Nidaros fra 1510-1522. Som tekster føles de hen-vendt til noen andre enn meg. I skrivende stund er poenget med dem allerede glemt, dessverre. Hadde man omarbeidet disse til essays eller rendyrket prekenfor-matet på en måte som gjør lese-ren til mottager, kunne det vært unngått.

Allikevel kan jeg ikke la være å like disse små utgivelsene. Kan-skje nettopp den utradisjonelle blandingen av henvendelsesfor-mer gjør Vården til en annerledes samfunnskommentator. Det gir ham en særegen stemme – eller som han ville sagt, «røst» (en ven-ninne påpekte at dette ordvalget visstnok er et syndrom for intel-lektuelle katolikker som har utdan-nelsen sin fra utlandet der de har gått i kloster og holdt morsmålet i live gjennom å lese Sigrid Und-set). Vel, denne røsten fremstår ikke som noen veldig autoritet, men oppleves nysgjerrig og sam-tidig forpliktet på en stor teolo-gisk arv. Det gjør Vården forfris-kende fri fra fastlåste, gjengse måter å argumentere på. ■

Live Lundh